

De Green Line, die in 1974 met viltstift dwars over het eiland werd getrokken, vormt een wrede scheiding tussen Grieks- en Turks-Cyprioten. De lijn kent sinds 2003 enkele openingen, maar dat geldt niet voor het diepgewortelde conflict tussen de eilanders.

Cyprus

De geopolitieke tragedie van een miniatuurcontinent

Reisschrijver Paul Theroux sprak over de Middellandse Zee als een groot openluchtmuseum. Een belangrijk deel van de Europese geschiedenis op gebied van politiek, filosofie, poëzie en tragedie heeft zijn bakermat in het Middellandse Zeegebied. Dat gevoegd bij het heerlijke klimaat verklaart wellicht waarom landen rond de Middellandse Zee altijd een bijzondere aantrekkingskracht hebben uitgeoefend op schrijvers. Zo schreef Joyce een groot deel van zijn *Ulysses* in Triëste, en genoot Nietzsche van de milde winters in Turijn, Genua en Nice. Graham Greene verkeerde vaak in Antibes, en op Mallorca woonde en werkte de dichter Robert Graves.

Nietzsche verwoordde het als volgt: 'Het Afrikaanse geluk, de fatalistische opgewektheid met een verleidelijke, diepe en ontstellende blik in de ogen; de wulpse zwaarmoedigheid van de Moorse dans; de hartstocht blinkend, scherp en plotseling als een dolk; en geuren die uit de gele namiddagen van de zee komen aanzwemmen, waar het hart van opkikkert, alsof het zich vergeten eilanden herinnert, waar het ooit vertoefde, waar het eeuwig had willen vertoeven.'

Theroux schreef dat de grotere mediterrane eilanden als het ware 'miniatuurcontinenten' zijn omdat hier

Heftige onlusten tussen Grieks- en Turks-Cyprioten in de bufferzone op 11 augustus 1996.

FOTO: REUTERS

chaotische verkeersstromen, alledaagse drukte en straatvuil samensmelten met vervallen historische bouwwerken, eeuwenoude tradities, reizigers zonder doel, en vergeven of niet vergeten conflicten.

Green Line

Cyprus is in vele opzichten een voorbeeld van zo'n miniatuurcontinent. Er is een grote verscheidenheid in microklimaat en regio's. Er zijn verschillende talen, er is een bergketen, die fungeert als een soort continentale scheidslijn, en een schaars bewoond binnenland. Passend bij het beeld van miniatuurcontinent is een lange geschiedenis van politieke strijd en conflicten op het eiland. Cyprus is ondanks en misschien wel dankzij haar strategische ligging in de Middellandse Zee, en haar pracht en verscheidenheid al eeuwenlang onderwerp van gewelddadige bezettingen en conflicterende loyaliteiten. In ons tijdsgewricht heeft zich dat vertaald in een harde politieke grens tussen het Griekse en een Turkse deel. Al meer dan dertig jaar loopt de door de VN bewaakte grens van het staakt-het-vuren dwars over het eiland en deelt de hoofdstad Nicosia tot op de dag van vandaag in tweeën. De naam van die 'grens', de Green Line komt letterlijk van de groene viltstiftstreep die getrokken is door een vertegenwoordiger van de buiteneilandse interventiemacht in 1974. Sinds 2003 is die grens op een aantal plaatsen geopend en is contact tussen de beide bevolkingsgroepen makkelijker geworden. De politieke patstelling duurt echter voort. Alleen het Griekse deel is lid van de EU. De Turkse kant wordt nog steeds bezet door Turkse militaire troepen en grotendeels genegeerd door het welvarende Griekse deel. Tot op de dag van vandaag staan beide zijden tegenover elkaar. De verdeeldheid is zelfs onderwerp geworden van de EU-onderhandelingen met Turkije over een eventueel lidmaatschap. Waar de EU van Turkije eist het Griekse deel van Cyprus te erkennen als zelfstandige republiek, weigert Turkije dit zolang het gezag over Cyprus geheel bij de Grieken ligt en niet gebaseerd is op een gelijkwaardig partnerschap. Het fraaie miniatuurcontinent Cyprus lijkt voor de zoveelste keer in de geschiedenis speelbal te zijn van bezettingspolitiek en koloniale twisten.

Cyprus houdt niet op bij de Green Line, Cyprus is de Green Line.

centrum is verplaatst naar de tweede stadsuitleg. De andere kant bestaat niet, ook niet op de diverse kaarten van de stad die te koop zijn in het Grieks-Cypriotische deel. Daarop zijn alleen de contouren van de stad zichtbaar, zonder straatnamen, alsof het onbewoond gebied betreft, een 'Area non accessible because of Turkish occupation'. Dit deel van Cyprus heeft geen gezicht, geen naam en wordt niet erkend. Maar het is wel. Cyprus houdt niet op bij de Green Line. Cyprus is de Green Line.

Angst

Sinds 2003 is de Green Line op enkele plekken geopend en is er interactie mogelijk. Maar iedere beweging van de Ander wordt nauwlettend gevolgd. Waar gaat hij heen? Wat doet hij daar? Het conflict leeft voort in de constante angst voor de bewegingen van de Ander. Zelfs wanneer het gaat om zoiets banaals als een ontsnapte hond in de bufferzone, wordt een persoonlijke grens doorbroken, en dat maakt krachten los die de angst voeden. De Grieks-Cyprioten hebben angst voor de Turkse militaire dreiging, en eisen dat zij hun bezittingen in het noorden terugkrijgen. De Turks-Cyprioten op hun beurt zijn bang voor de dominantie van de Grieks-Cyprioten, die de meerderheid uitmaken. Het 'wij' en 'zij' hebben elkaar nodig om de eigen positie te bepalen. De gemeenschappen op Cyprus hebben elkaar gedefinieerd door en in het conflict. Ze zijn het conflict geworden. De Green Line is een overlevingsinstrument. De angst voor het verlies van het door conflict beïnvloede Zelf staat iedere dialoog en uitwisseling met de Ander in de weg. We moeten geen fabel-Cyprus willen creëren door deze overlevingsstrategie van de Cyprioten te ontkennen. Bevrijding is niet op te leggen. Werkelijke bevrijding van de Cyprioten begint bij de erkenning hoe de bewoners hun identiteit hebben geconstrueerd. ■

De historische muur rondom de hoofdstad Nicosia figureert in vele toeristische brochures. Over de tegenwoordige scheidslijn tussen het Griekse en Turkse deel van Cyprus wordt in alle talen gezweven.

